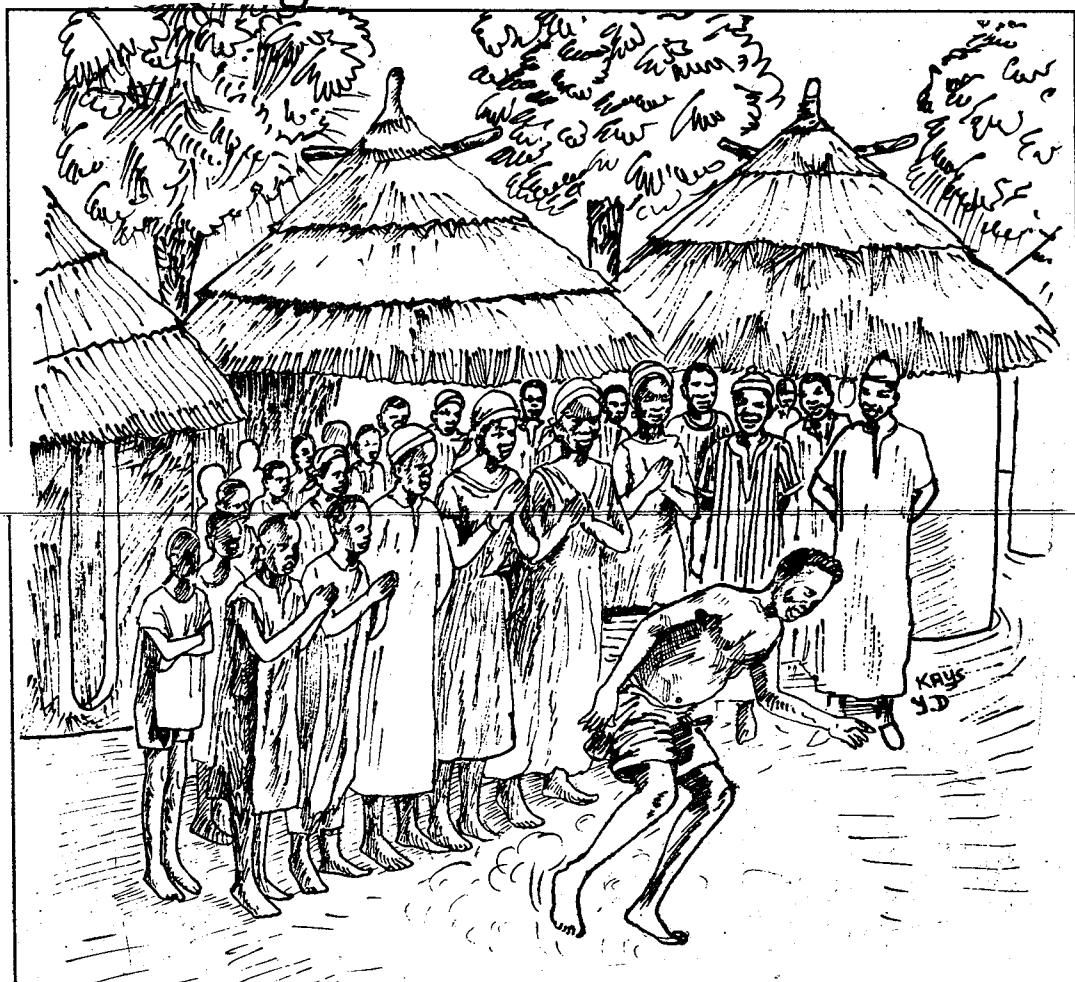

Boko 89 nan d. 20
1993 SAN KALO DUURUNAN

Jekabaara

Jamana Cikela ceman n'a musoman kunnafoniseden

Faamuya Yiriwatch

Dakunw

№ 2
Welekan

№ 3
Kucala MAKOCÉ cikékato kunnafoni

№ 4
Balikukalan nafaw

№ 5
Kalanbaliya dibi farali jekulu Masantola kafo kono

№ 6-10
Namabugu dugu kunu n'a bi

№ 11
Poyi basaw ka kélé

№ 12
Sidibew jamu soroogo !

NAMABUGU DUGU Bamananya koro n'a danbe

Alataanu

Jekabaara boko 88n kono, an ye setigi demenbaga jalola Fatumata Kamara ka jaabiwlase aw ma an ka nininkaliw la. Yelema donna fangabolo la. Ofangabolo kura kono, jalola Fatumata Kamara kera setigi lakika ye min ka ko bee b'a yere bolo. O b'a jira ko faamaw ye barika don dugumakalan ni balikukalan na haali. O ye alataanuko ye !

1993 san kalo duurunan tiimena. An bë a kalo woɔrɔnan kono sisan, ni dɔw k'o ma k'o zuwenkalo. Yali an ye kalo in kuben a kubencogo la wa ? Anw cikelaw. Jaati ! An të se ka to a kubenbali ye, barisa an bëe b'a dɔn ko samijë dadonkalo don ! Cë dun ka wuli a ka fen fe o kafisa n'a ka fen wulili y'a fe. Cikela dun ka fen te dɔwëre ye a ka cikeyoro k'o. Okanma, waati tigitigi man kan ka temen a kan a ka cikeyoro o kun kan, n'o kera bolobali bë na. O y'a ka fen wulilen y'a fe. Omanfisa de ! An bara ntaalen caman b'a fo ko : wulituma-dɔn kafisa

Cë man girin cë ye, nka feere be cë bolo ni cë ye.

ni sègenba ye. Wuli-tuma-dɔn dun te dɔwëre ye cikela bolo baara foloketaw bëe keli ko u waati la. Ka kón ka senefen kelen-kelen bëe seneken ganatige ani k'u laben. Bolo-fila-da-n sen-kan waati temenna. An y'an ka baarafenw laje wa ? Dabananaw ;

dungo la. O tijë ye wulibali ye. Nka cikela ḥana fana ka san tijenén ye desenyerekorō ka san duman ye de ! Ni hasidiya ḥogon ko jugu te adamaden bolo, keleyali ḥogon na, baara danbema sira kan, o ḥogon kanukotabarisa halin'a make sababu

Welekan

dannimasinw ; kurucilanw, fuur... Yali u bëe labennen don baara kanma wa ? An ka sumansiw, olu ka ko bë cogo di ? U labennen don wa ? Sarimisiw koni ka kéné a neema de ! Bamananw b'a fo ko : n'i ye cë ye ka cë dan, cë feere de ka bon ni cë wëre ka feere ye ! O yetijë ye, barisa cëw donwaati foro kono, o de b'u ka jigine konofen hake bë ḥogon ma sorofenw ladontuma. San ji ye an daaba maa ka neema ye, a bë min d'an ma a yere

ye ka desenyerekorō ban pewu ka boan sen koro, a konibë senyerekorō caya. O ye taareko ye, fo taarekoba ! Ni "cëfarinya ye siya ye" i n'a fo sikasokaw b'a fo cogo min, "samogo jaraya" koni ye taabolo de ye cew bë ḥogon dan ni min ye ka da u wulicogo kan ! Don dɔ la, n ka taama dɔ senfe Kolokani mara kono, cëkoroba do ye kuma dɔ fo n ye, min ma se ka bo n kono. Akera n kono kilisi kelenpe ye, min bë mago ne n ye, ani ka n kerefe mogow nafa. O dun te kuma wëre ye nin ko : "N den, galomayira te fen wëre ye cë keli ko k'a ka here sira dɔn, k'i ban ka taama a fe" ! Jekabaara kalanbagaw, ne fana y'o ke konoñajeya kuma ye k'a fo aw ye de.

Awa n'i y'a fen o fen k'a waati la, o b'i nafa haali. Hali n'okera da-ka-sunog de ye, kuma te baara bërebëre ma ! Ni cë y'a ka baara ke a waati la, o b'a kisi "bakoroya" ma. Taamaseere wëre t'o min na sigiñogon tööro ko !

N baden Jekabaara kalanbagaw, ne bë welekan in lase aw ni cikela tòw bëe ma ka masoro anw de ka here n'an ka bone dulonnen don ḥogon na. Okorobekene kan. N'i y'a men n ḥogon sëbennekelaba te, kalanbagaba de b'i bolo. N'i y'a men n ḥogon sëbenkalanbagaba te, i hakili de sigilen don, cikela dun hakili bë sigiforo cogo ya de fe de !

Tumani Yalam Sidibe

Kucala MAKOCI cikekafo kunnafoni

An ka Kucala taama senfe, an ni Kucala cikekafo kuntigi ye nogon kumanogonya u ka baara bolow bee kan. Kuma koloma minnu bor'o nogon kumanogonya kono, olu de file nin ye.

Baara be Kucala MAKOCI ka cikemara kono. Baaraba ! Awa baara be cikemara o cikekafo folo fana kono, n'o ye Kucala cikekafo ye. O yere de kanma an ma son k'an ka Kucala cikemara taama kunce kasoro an ma se cikekafo o kuntigi ma k'a jininka. K'a jininka a ka baara taabolow la. K'a jininka a feta la ka jesin a ka cikelaw ma. A dun y'an jaabi fana fo jaabiko numan. Nin yoro in na, an b'an balimake. Mamadu Konate ka jaabi dilenw d'aw tulo kan.

Jininkali : An balimake Mamadu Konate, e de ye Kucala MAKOCI ka cikekafo kuntigi ye. O kanma an ser'i ma kunnafoni jinina. Yali e be se k'a fo an ye baara jumen de lawaleyalibaw dusu la bi-bi in na cikelaw ka netaa kadara kono ?

Jaabi : Baara min b'an hakili la bi ka jesin cikelaw ma u ka yiriwa kadara kono, koori ta bolen ko yen, o ye baganko ye. Misi ka ca kosebe. Anw hakili la, ni cikelaw y'u sebe don misibaara ma, n'o ye misi ladonni ye ka ne, k'a balo ani k'a furake, u be se ka wari soroo la min ni koori ta te kelen ye. Anw b'a fe k'o baara de damine an ka cikemara kono. An yere y'a damine ka ban. An ye lakolidenw bila u ka nejininicaman k'a kan, walasa baara be se ka sira soroo cogo min na.

Jininkali : I y'o min fo sisan, an be se k'a fo k'an y'o nogon ye yoro caman, n'o ye misi pasanw sanni ye,

k'u latulokasorok'u feere. Nka, e yere bolo, yala nafa be bagan pasan labaara in na wa i n'a fo koori ni fen were ? Barisa n'i ko mogoo ka baara ke, a ka kan i k'a ne bee fana f'a ye.

Jaabi : Ne be se ka min fo bagan korelamara la, o de ye ko ne dalen b'a la ko nafa b'a la. N ye baara caman k'a kan. N ye hakilinan caman jini a kan. O bee y'a jira ko nafa b'a la. Nka nafa kerenkorenne min b'a la, o de ye ko : n'i y'a jatemine Kucala yere mara la, i be se ka ntura soroo waati d'ow la, 2500 walima 4500. I b'a soroo fosi dun ma ntura olu soroo ni dumunibaliya te. O ro sa, an be fura de jini o dumunibaliya kanma. Odun geleya o te se ka kele cogo si la, fo bagan dumuni ka sene cikelaw fe, min be fo u ye. N'u sonna o senenima

ani ka bin kan k'a di baganw ma kosebe, k'u fa - n'i sera ka koorkolo fana sorok'o far'a kan - ani ka baganw furake, k'u lamen ji numan fana na. O b'a to bagan ninnu be nafa soroo. An ni Kodowari man jan. Misi caman be bo yan ka taa Kodowari. Halibi o be se ka do fara u ka soroo kan. Ne koni dalen b'a la ko bagan ladon be nafaba de lase cikelaw ma min ni koori fana te kelen ye.

Jininkali : I komi i yere y'a fo i ka cikekafo dantigeseben kono cogo min na, senefen caman be cike yan. N'kolu ro kolo girin ye koori ye. An tun b'a fe i k'a fo an ye n'a y'a soroo mineyoro be koorisene ni baganimara ni nogon ce.

Jaabi : Mineyoro min b'u ni nogon ce, o de ye ko mogoo te se ka ke koortigi ye, ni bagan t'i fe. F'i ka son o yoro ma ! O koori ye mun ye ? Walasa i ka koori caman soroo fo

*Kabi lawale la, Kucalakaw ye cikelabaw ye,
nka mogoo si fen-bee-donnan fana te*

baganw ka k'i bolo minnu b'e se ka nogo dilan i ye. Misiw ka nogo dilanni de b'e se ka koori caman lase i ma. Bagantigiya ni koori caman soro bee lajelen b'e nogo na. O nogo fana dilanni b'e waati janta. Ob'a jira k'u te bila ka taa palon-palon na yorow nefe. O de kanma an b'a fo cikelaw bee lajelen ye ko : walasa i ka ke koorisene na nana ye, f'i ka ke baganmarala nana ye. O fila bee b'e nogo na. N'kera baganmarala nana ye, i b'e se ka soro ba ke koori la, awa i b'e se k'i ka banga numan feere songo la songo min ka ca.

Nininkali : *O diyara an ye. Yali welekan b'i bolo ka nesin cikelaw ma wa ?*

Jaabi : Welekan min b'e ne bolo ka nesin n ka cikelaw ma, o de ye k'an

Cikelala ni cikelakoliden bee sago ye kelen ye : cike sabatili

b'e yan olu de ye. Uk'u jija ka cikekafo mogow ka kumakan fota bee lamien u. A kera zerkuntigw ni zayerikuntigw ni lakolidenw ka fara an ka bagandogotorowan. Uk'u bee ka fota

lamien. N'u ye kumakan olu lamien, u b'e nafa soro o la u te min soro k'u sigilen to u bolo ma.

Nininkali kebaa : Tumani Yalam Sidibe
Kucala 1993 san kalo 1 tile 28

Balikukalan nafaw

Nin ye seben ye min labenna Sedu Sanogo ni a Lasani Jabate fe. Katele animaterew don.

An b'e minna i ko bi, an ye balikukalan nafa d'o soro. Ka d'a kan an ye baara caman ke an yere ye, i n'a fo : foro suma ani baara werew minnubet alikedugukolonon kunbenni baaraw la.

An b'e yoro min na i ko bi, ne b'e jirisen baara la, n'b'a fe "CMDT" ka ne deme.

Salon, ne ye baara dooni k'a la. Ninan, ne b'a baara la halisa. Ne man'a fo jirif'en, ekalipitisi ko don.

Alani "CMDT" barika la, ne b'e na jiri soro, ka soro n'ma dorumekelen b'a la.

Ni ala sonna, n bena jisen kemee duuru (500) soro ka turu n ka foro

kono.

Sedu Sanogo ni Alasani Jabate ka b'o Katele, Kajolo serkili la, olu deyekuma in sebenka ciekabaara ma.

An ka yele dooni

Nin tun ye cekoroba do ye, n'a tun ye dafalen ta jinew fe : k'ale denke mana muso soro, k'a b'e taa kabakofen di jinew ma.

A denke nana muso soro sa, cekoroba nin wulila, ka misi min'e ka t'a di. Jinew k'o te kabakofen ye. Cekoroba ye saga ni baa min'e ka t'a d'u ma. u k'o te kabakofen ye.

Cekoroba taara donniklaw fe : u y'a f'a ye k'a ka se dondon koronin nini, ka jomolo juru wolowulia (7) san ka

se siri ka taa di jinew ma. jinew k'o ye kabako fen ye koyi.

N ye nin soro yoro min na, n y'o bila yen n ka foli b'e balikukalan baarada mogo bee ye. Ce ani muso, ni balikukalan te, ne tun te se ka "a" ni "b" don ka b'o nogen na.

Sedu Sanogo n°3, animaterew don ka b'o katele, o de ye kuma in ciekabaara ma. katele ye duguyiriwatou ye, min b'e kajolo cikekafo kono.

Sedu Sanogo n°3 - Katele (Kajolo)

Kalanbaliya dibi farali jekulu Masantola kafo kono.

Masantola ye kafo ye, min bę kolokani mara la, bęleđugu. Masantola ni kolokani dugu yere ce ye bametere 30 ye. Masantola ni kafo minnuw bę dance bę : Banamba bę ani koro ce, ani tilebi ce kolokani dugu bę ye, Masantola ni kejenka ce jijeni kafo bę yen, ani Madina Sakokafo, Nosenbugu kafo bę ani bananfan ce Masantola ye kafo ye min sigilen bę seneké kan, ani baganmara dönni. Masantola kafo bonyanye, bametereké 1722, dugu 42 bę a kafo kono, a kafo mogo hake ye 22900 ye. Ni y'o mogo sigi, bametereké kelen, o bę ben mogo 13. sigiyoro ma. San 1991, duguyiriwatən 18 kiimera Masantola kafo kono. baliku kalanso 51 bę Masantola kafo kono, muso kalan so 7 ye a la. Osababu la Masantola kafo balikukan karamogow ni kalandenw jera ka fara nogon kan, ka jekulu sigi balikukan yiriwali kama, an ka kafo kono, duguw ani bugudaw bęe la. Masantola kafo balikukan karamogow ka jekulu sigira, Alamisa, okutoburu kalo tile 22, san 1992. a jekulu togo dara ko (A.P.A.A.M).

Jekulu in sigikun ye sen kan ka ni kura don balikukan na Masantola kono, walasa ka

kalanbaliya kele k'an bę dibi la. Anw b'a fe an ka faso kanw ka don dala, ka jeyoro nini balikukan la. An b'a fe balikukan karamogow tow ka kalan, walasa an bę se ka bę kalanbaliya dibiba la. An b'a fe nemogow k'an deme ka kalan sow kurakuraya, ka kalanké minenw di, i na fo : gafenw, kayew, sebenni kelanw,apanw ani kalanden jolenw ka gafe kalantaw, ani kunnafoni sebenw i n'a fo Kibaru, Jekabaara, yeelen u n'u nogonna caman. Tuma min na n'beñkera a jekulu sigilila, balikukan karamogow köroba minnuw tun bę a kenekan olu ye dubawu ke, olu ko u ye balikukan karamogoya damina san 1970, ka na bila jekulu insigili la senkan, a nogon jekulu ni sigili, a nogon jekulu ma deli ka sigi baliku kalan togo la fo, u m'a ye, u m'a men. O karamogow baw la : karimujarakabę Ngolobugu, Naba Konere Buwajanbugu, Nekese Tarawele Dojanbugu, ani Wee Jara Ngolobilenbugu.

A jekulu nemogow file nin ye. Kuntigi : Casama kulibali, animateri (Masantola)
Kuntigi dakan : Mamadu Jara Animateri (Ppeseribugu)
Sebennikela : Dugukolo Jara

animateri (Ppeseribugu)
Wari marala : Npene kulibali animateri (Masantola)
Wari marala dakan : Nci kone animateri (Koriya)
Kolabenna : Guanfilo Kulibali animateri (Ben)
Kolabenna dakan : Musa Jara, animateri (Masantola)
Wari segesegela : Mama Kulibali animateri (sanankoroni)
Fokabennaw : Nanagoro Tarawele (Manta)
Fokabenna dakan : Fatumata Jara animateri (Masantola)
Nininkela : Babo kulibali animateri (Ben)
Kalan ni yiriwali : Konse Tarawele animateri (Masantola)

Ton mogobaw : kumandannakaw, ni "ODIMO", ani poroze "GANS". K'a ta jelu in sigi donna ka se feburuye kalo tile 8 la wari min an ka kesu kono, o ye d.7400 ye balikukan karamogow de ye o fara nogon kan, ani Dirisa kone "GANS" ani Didi-yoro Tarawele, sefu de zafu "ODIMO" Masantola. an be deme nini mogo beelajelen fe

Ni sebenna Mamadu Jara fe
Animateri ka bo npeseribugu.

Namabugu dugu kunu n'a bi

Bamananya koro n'a danbe

Nin ye Namabugu dugu sigicogo n'a ladakow nefoseben ye

1. Namabugu dugu sigicogo

- Kili dugu b'a koron fe
- Npelan ni Torokorobugu duguw b'a tilebin fe
- Zirabilenkoro b'a bananfan fe
- Korokoraji ni Msonsna duguw b'a kejeka fe
- Falankan b'a bananfan tilebinfe sen na

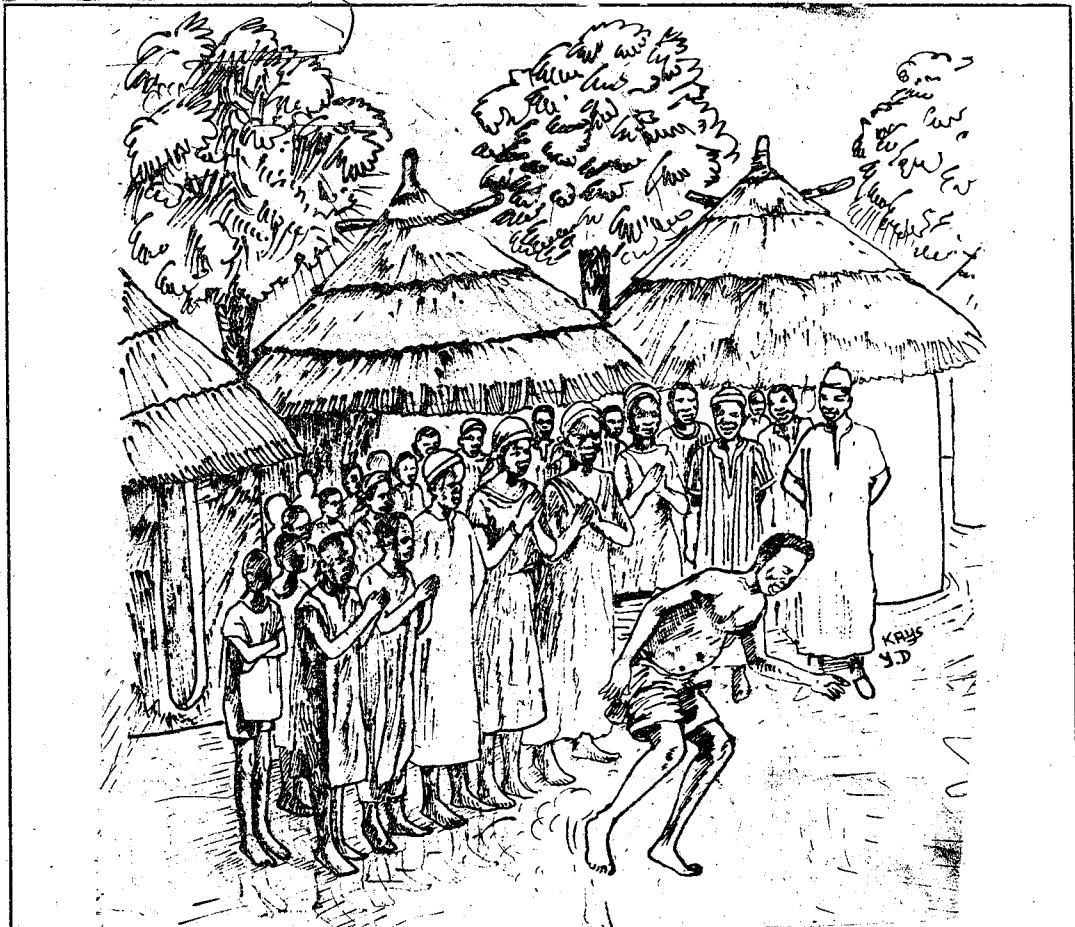
Namabugu dugu ni Kolokani ce ye bametere 12 ye.

2. Dugu tariku

Dugu sigibaa follow bora Banankoro de, Torodo mara la. Dugutigilakaw de tun don. Kulubaliw de tun y'u bee ye. Unana u sigi kulukoronin, Npelan ni bananfan ce. U y'o ke badenya jinini de kanma u ni Npelakaw ce. U bora Kulukoronin, ka na u sigi Bugukoro la. Jiko geleya nana u soro yen. U wulila ka bo yen, ni metere 800 noggon ye. U sigiyoro taara ben Namatuba do de ma. Sogomayoroba fana tun don. Donsow tun be na sogo faga la o yoro la waati bee. O waati la, a tun be fo Namabugu ma ko : "Maataakungo ntomijannin". Dugu in tu tigebagaw ye Cemaba Kulibali n'a dogonin Kase Kulibali ani numuke do mintogoye ko Bugeyi Sisoko. Nka dugutigya tora kulibaliw bolo. Kulibali si were bora

Zana ka n'u sigi dugu kono, dugu sigi san yere. Olu ka nemogo tun ye Sabake Kulibali ye. Dugu sigira ni dugutigya kan de ye. O temennen kofe, Trawele dow bora Coribugu, ga tine senfe, k'a n'u sigi Namabugukaw fe. Olu ka nemogo tun ye Konseri Trawele ye. Olu ma men dugu kono. U wulila ka taa u danma dugu sigi, minye Dankorolaye. Obestemennen kofe, Jara dow wulila ka bo Jedugu (Yarangabugu) ka na u sigi Namabugukaw fe, sumanko kanma. Olu ka nemogotun ye Bon Jara ye. O

temennen kofe, Numu dow bora Kili, kat'u yere yira Npelakawla, kasoroka n'u sigi Namabugu. Olu ka nemogo tun ye Fabugeyi Trawele ye. Olu de keradugu Trawelenumuwyen (Jetinew don "le tana"). Kakolo dow, n'olu ye Jawoyi Kuma n'a ka mogow ye, olu wulila Karata bolofe (Bakuru la, n'o ye Siramana ye) kat'u sigi Buluse. U seginna ka bo yen ka taa u ka dugu kono. O kofe de, u nana u sigi Namabugu. Moriw de tun y'olu ye, mugutigwtunte. Okofe, Trawele dow fana bora Gomitara (olutunt'e numuw

Baara ni tulon de ye bamananya jobere ye, kabini lawale la

Ka suw sɔn, jenamaw ka hɛrɛ sɔrɔli koson, o y'an ka diine ntuloman ye !

ye). U ni Namabugukaw fa dɔ ye nɔgon sɔrɔ Samatara, n'o ye Dosolo Kulibali ye. Trawele ninnu tun ye Nci n'a dɔgɔkɛ Cekɔrɔba an'u dɔgɔmuso Nagalen Yaye de ye. U nana u sigi Namabugu. Namabugukaw ye muso furu k'a d'u ma. Trawele olu tun bɛ bɔ Beñeni de. O kɔfɛ, Kulibali numu dɔw fana nana u sigi dugu kɔnɔ. Olu tūn ye Falanba Kulibali n'a denkɛ Jara de ye. U bugunna dugu kɔnɔ. (Nka bi, u wulila. U to fosi te dugu kɔnɔ belen). O kɔfɛ, Fako Kulibali bɔra Negesebugu, muruti waati la. O ni sisan cɛ ye san 64 nɔgon ye (tariku gafe in sɛbenna 1982 san kalo 10 tile 5). O kera tununi de senfɛ. U nana u sigi Namabugu. Ale de bɔnɔnw bɛ Namabugu Bugu la bi. O bɛe de kofɛ,

mɔsi do, n'o ye Mutafa Trawele ye, o nana i sigi Namabugu dugu kɔnɔ. Jagokela de tun don. Ale de kera Namabugu mɔsiw bɔnɔn ye. O waati ni sisan cɛ be san 60 nɔgon bɔbi. Mamari Sisoko, n'a bɛ wele ko Meyi, o bɔra Mulane 1973 san na, ka na i sigi Seku Trawele fɛ, ka masɔrɔ Seku Trawele tun y'a ba Sira furu. Meyi fana tora dugu kɔnɔ o cogo de la fo ka k'a yɛrɛ danma gatigi ye, Seku faatulen kofɛ. O waati, Seku de tun ye dugu moriba ye. Ale yɛrɛ ka misiri de tun bɛ dugu kanaga kɔrɔnsen na.

Dugutigiw nɔkanda

Dugutigi fɔlɔ kera : Cemaba Kulibali ye

Filanan kera : Negetin Kulibali ye

Sabanan kera : Buwatu Kulibali ye

Naaninan kera : Banege Kulibali ye
Duurunan kera : Jagoba Kulibali ye
Woorɔnan kera : Bala Kulibali ye
Wolowulanan kera : Cesɔn Kulibali ye
Seeginan : Gana Kulibali
Konontɔnnan : Banafis Kulibali

Ani min bɛ dugu kunna bi n'o ye :
Dase Kulibali ye. Dugu sigira ni jine dɔw de ka dīnɛ ye (dugu lansiri). Olu bɛ sɔn san yelema o san yelema, dugu kɔrɔn n'a tilebin. Hali ni ko geleyara u bɛ sɔn nin cogo la. U bɛ sɔn dugutigiw de ka kafo kɔnɔ. U bɛ se ka sɔn ni saga ye walima woroje kelen ani malo je.

Namabugu dugu kɔnɔ ladalakow
Dansiri jinew sɔnni bɔlen kɔ yen,
ladalako sabatilenw bɛ Namabugu
minnu bɛ latiimɛ halibi. Olu file ninnu
ye. Npogotigiw ka jango ; komoko ;
maribayasa, ntomoko.

Kɔlsili : ntomo de ye batofɛn ye
dugu kɔnɔ. Nin ladalakow bɛe naamu
bɛ latilen samiñe dɔnda o samiñe
donda. Namabugu dugutigiya bɛ ta
bulonda kunda, faya sira fɛ.

Kɔlsili filanan : Kakɔlow de ye dugu
silame duba fɔlɔ ye. Olu de bɛ dugu
hadayi (saraka) minɛ.

Bolokoliw kɛcogo n'u kewaati : Ni
san yelemana, dugutigi bɛ gatigiw
bɛe fara nɔgon kan k'a da u tulo kan
ko denw sigili negekɔrɔ waati sera.
N'a y'a sɔrɔ bilakoro selen walima
npogotigi kɔgolen bɛ maa min fɛ so.

KA SE DUGUW MA

O kofe, kalo numan ni don duman be boloda bolokoli kanma.

Kalo dumanw : Sunkalo makonon ; seli-fila-ce-kalo ; jomine ; donbakalo ; lasiri folo ; lasiri filanan ; lasiri sabanan.

Kotebako

Koteba tulon tun be Namabugu. Nka a dabilara kabi 1978 san na. Ale tun be ke san o san, dugu denmisew te. Dumuni kedon ni yere masiri don ani jenaje don tun don dugu mogow bee bolo.

Furu n'a cogo yaw

a) Mamineni :

Folo, kolon kembe(100) duuru, otun ye dooli (sira) songoye ; ba 5 ani 500, o tun ye maminenif enye. (O be d. 80 na sisan). Ba 5, o be d. 500 (tama fila ni tanga) la. I be kogo tilan ni boloje 3 ye, ka woro da o kan. Sisan, n'i be muso jini, i b'i jemada. N'i ye min ye, n'o diyara i ye, a be ben i k'o muso fa dogoke de jininka a ka cogoya la (o be ke sjne fila). Ni jininkali sabanan dafara, muso fa dogoke in b'a f'i ye k'i k'ijok'a be a balima tow jininka barisa *mogo kelen te se ka ko latige* (Npiyen kelen b'a ka ding'e kono, nk'a kelen t'a ka je kono). N'o kera, a be t'a fo a balimaw ye ani k'a lase dutigi ma. *O yere de ye bamananya k'a dannma danbe ye, barisa adamaden kelen tigintan te. Tigi be bee la. O tige tun be yen kunu, a be yen bi, awa a be ke yen sini fana. O wulidon ni dije yere dajuru be nogonna. Maa kelen kelen minnu bor'o lada jo kono, olu de be n'u yere lanogodugubaw kono, k'u*

yere ke dognbaga lafili ye, k'u ka bamananya don bogo la !

Ni kuma da sera dutigi ma, o b'u jininka ko nin y'a sjne joli ye. U b'a jaabi ko nin ya sjne 3 ye (muso jininnna). Dutigi b'a ganatige o yoro de la ko muso dira a jinibaga ma. O yoro de la, muso jininnna be na ni kogo tilan (kogofin) ye ani woro boloje 3. A be dorome 80 di olu kan. (Nka sanni o ce, a be na ni woro 11 ye folo ani woro 22, sjne filannan na). Mamineni be ke nin cogo in de la. Ce ka mogokorobaw be na boloje 3 woro di. A be fu ye o don de k'u ka taa so. Ko n'u yera sira min kan k'u be demen n'o ye. A be fu ye k'u ka na ni "tamatigefenw" (kogo) ye. Denbaw be

soro o de la sa ka kogo in ci u hakilila don na. U b'a do di dugu ga bee ma. Kogo dit, u b'a fo siginogonw ye ko : "karisalakaw denkenin bora andenmuso nofe, a dir'a ma). Ni mamineni san yelemana, muso ce be boloje 3 woro ni kogo tilan jini ani d. 15 (muso ka kunda sara, o ye dorome 5 ye, bawta ye d. 5 ye, barokesara ye d. 5 ye). A be taa n'o ye furusentigi fe. (A b'a fo ko furu ye nto ye). A b'o ke o cogo la sa, san o san, fo ka se "musonin" furudon ma.

Furaci

Ni dugutigi ye mogow wele ka furaciko da u tulo kan, "musonin" ka mogow be se furusentigi ma. U b'a fa ye ko a kat'a fo furuce ye k'a k'a laben, ko furaci dogodata, ko nk'a don ma fo folo. Furuce be to ka taa sa ka jininkali ke furaci kalo la. Ni kalo ni don

dogodata, "musonin" ka mogow be t'a fo furusentigi ye k'a ka t'a fo furuce ye ko kalo "masina" in alamisa folo walima a filanan ye furaci ye. N'o don sera, furuce be na ni dalifini fila ye. Folo ye kono seegin nogon ye ; filanan ye kono 7 nogon ye. O temennen ko, a be na ni ba 3 ye ani d. 3 min ye **badalafenw ye**. A be na ni woro koro ba 10 ye, o ye furacif en ye. A be na ni bulontigi ka ladafen fana ye n'a be fo o ma ko : bubaga sonfen. "Dononkoro 1 ani semuso 1 de be ke ka muso bubagason". (Suw, walima basiw, walima jinew ninyoro).

A be tila ka na ni bajaga (ba koren kobolen) kelen ye min fari fan kelen bilenman don. A be tila ka na ni muso

sen-muntulu filen kelen ye. Kogotilan kelen be na fara o kan. O bee kofe, furuce be na ni denfaw ka sjne - woro boloje 3 ye (woro 33). Korofo-woro boloje fila fana be na (woro 22). A be nani "sjne siramugu" fana ye (npete woloba falen sira duman na). A be na ni muso senko-filen kura fana ye (sege be bila o filen kono). Muso ka mogow be soro ka d. 1 walima d. 10 di celakaw ma k'u ka taa "kobafini" san, k'o be di muso ma ka k'a ka wasonanfini ye (masiri).

Furaci ye tile 3 ye. O temennen ko, a be fo furucew ye, k'u ka na u musow faana. O be se ka ke ni sogo sara 3 walima ba 1, walima d. 100 sogo ye. Furucew be taa n'oyeu ka furusentigi bara. U b'o faga k'o ke basi ye ka t'o di denbalakaw ma. Olu fana b'o mine ka t'o yira denfaw la, k'a fo : k'o b'u ka mine bo. Okofe, a be tugu-la-baga fila

tige. O de ni woson-fili-fini be na jnogonfe. Nin bee de kofe, celataa walew be damine

Ce-la-taa

Samijne donda fe, musonin (muso furuta) ce be n'a fo furusentigi ye k'a nana "dogo jini" u fe, ka masoro n'i y'i muso furacike, dogoka kankada iye, furuboloma be t'o fo denfaw ye. Olu fana be jnogon ye sogomada fe, n'u bennadon minkan, ub'o fo furusentigi ye. N'o don surunyala, ce be mogo bila ka na jininkali ke, n'a y'a soro dogodalen b'acogola. Dogobolodalen don folen mana se, mogo be bo ceso la, ka na muso nofe. N'o sera muso ka dugu la, a be si, ka tile. Wulada fe, a ni muso be taa. Muso be kujnogon kelen ke ceso la. N'o kera, a ce be mogo d'a kankat'a bila a ka so. N'a se ker'a ye, a be seba 2 d'a kan. N'o se mak'aye, a be sekelen d'akan. (Ola, muso yere b'o dafa). Denfa be musonin jininka a ni ce min delila ka je. Ni muso y'o fo, o be se to kelen bo! O be woro koroba 10 fana da se o kan, ka n'o di denfa ma. O de ye "binkanni" labenfen ye!

Sonnw kecogo walima "sedonda"

Dononkoro de be ke ka muso bubaga son, semuso be ke k'a moke suw son. O sonfew mana dun muso balemake min fe, n'o ni muso jera, o be halaki. Nin bee kelen kofe, muso be taa samijne ke a ce bara. A be kosegin ka na so sege geren na. A be tilema kuuru, walima kalo damadow k'o senfe yen. N'o kera, a masaw be mogo d'a kan, ani a ka musoya

Donsonya te maakolon ka togo-soro-fen ye bamananan

minenw, k'a taa bila a ce bara. N'u sera yen, muso celakaw be bagan faga k'ufaana. Osuman ola, dugutigi ninjorob be bo ani du numuw n'a jeliw an'a namakala tow bee, ani muso bo dugu muso furulen were minnu be dugu kono.

Suko be ke cogodi ?

Ni maakoroba somayelemana, ci be bila dugu "musoninw bee ma ani badensira tow bee u ka na. "Maribayasa" tulon be ke. Denw be bagan ni se kelen bo ka di "sele datigelaw" (kaburu sennaw) ma. Olu be tobi, u b'a dun. Mogokoroba suko tuny'a danma jenajekoba ye. Nka "ni lada ye ko min sigi koli b'o wuli de!". Halibi, ni se be min baramogow ye,

olu be misi faga ka di sangafolaw ma.

Seli-suto-tige

O tun ye bamananna lada do ye min be ke "selinin" fe (selininnchin). Selinkalo be ye don min wulafe, gatigi bee be jo bo ani bene do, ka di a ka mogow ma. A be sogo doonin fara o kan. Cew ta ye tominen saba ye. Musowtayetominen filaye. Toden kelen ni bene naji doonin ani sogo doonin be ta tominen kelen-kelen bee kan k'o ke ka suw son. "Bamananna, adamaden jenama n'a su bee tun ninjorob be bo. O de tun be here ni dugu sabati. Awa o de tun fana b'an ka sigi diya. Nka kabini an tigera olu la, an ka sigi ronogora ka masoro an y'an tabila ka walita fana je". Dugu

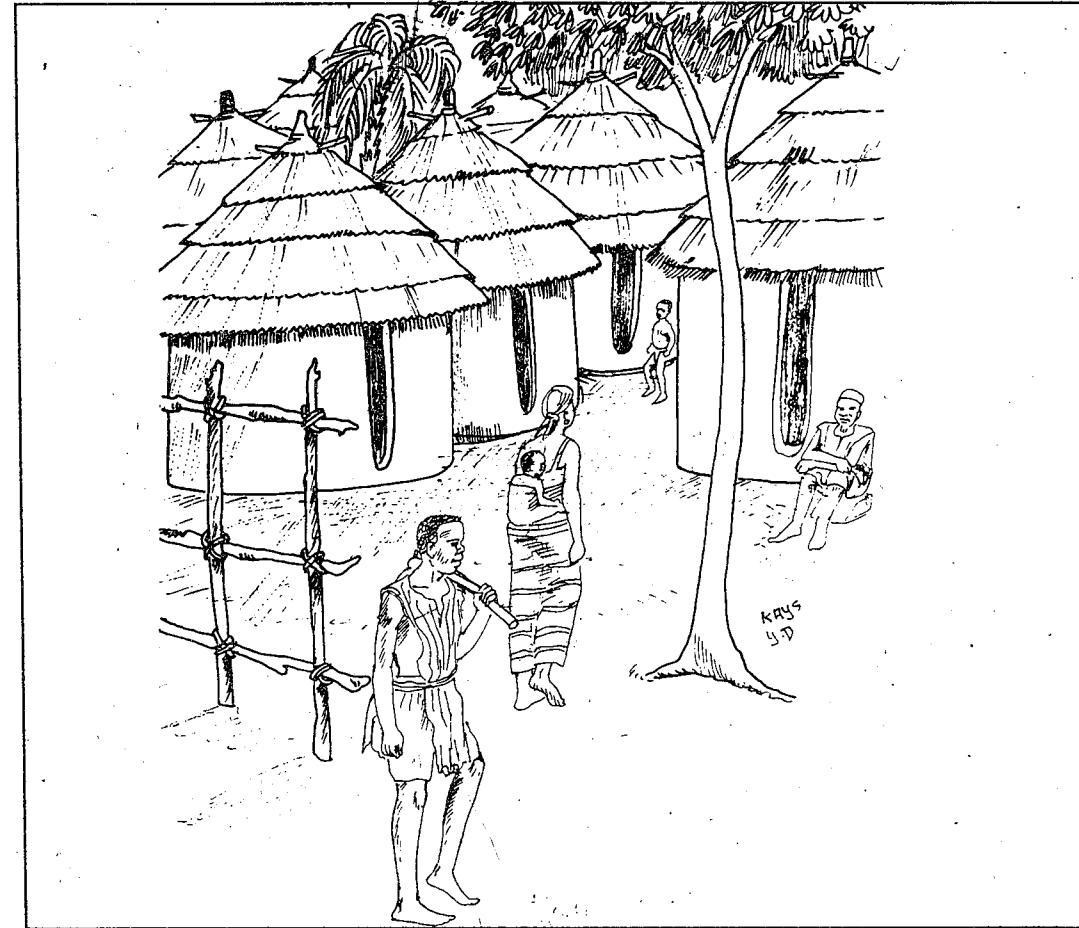
KA SE DUGUW MA

mana je, bagan fagalenw de ye seli dumuni ye. Gan de be kę "su-to-na" ye. Odekoson, barikabedon sorofenw la. Nin ladakow folen ko, an k'an kosegin Namabugu dugu kono'kow ma.

* Ga 29 de be Namabugu dugu kono. (Fo ka se bataki in seben don ma 1982 san kalo 10 n tile 24). O waati kelen fana na, dugumogow hake tun ye 406 ye.

Balikukan doncogo Namabugu

Balikukan donna Namabugu 1977 san de la. Dugu kelen k'a kibaruya men dugu werew kono, i n'a fo Npele ; Manta, Kulukoronin, fuur...dugutigi, Banafile Kulibali, ye dugu gatigiw bee fara nogen kan, ka kalanko kuma fo u ye. A ye cemisenkuntigi wele, n'o tun ye Joneke Kulibali ye, k'a da o tulo kan. O ni cemisenw bee fana benn'a kan. O yoro de la, u wulila ka se u ka senekelakoliden ma, min tun ye Solomani Dunbiya ye. Nk'o y'a soro u ye kalanso jo ani ka balikukan forobin. O de sababu la, Solomani Dunbiya sera Yarangabugu balikukanluntigi ma, n'o tun ye Tumani Yalam Sidibe ye, walasa oka na u ka kalanso dayeleliyamaruya. O kelen, balikukanlaramogo min soro, o kera Sunkalo Trawele ye. Karamogo werew dara o kan minnu tun ye Dosama Kulibali ni Fatumata Trawele ye (olu kera muso kalanso karamogow ye). O san yere de la, Yarangabugu balikukanluntigi ye Yarangabugu balikukanlakafo karamogow bee fara nogen kan Namabugu, u ka kunnogenkalan kanma. O de tora ten fo a nana ye ko

Du de ye sigi kolomanyoro ye. Bee ka kan ka min laadaw latiime

dugu-kono-muso furulenw de ka kan ka seben balikukan kanma. O done, dugu ga kelen-kelen bee muso furulenw togo sebenna balikukan kanma; ka damine dugutigi yere ka ga la, n'o ye Banafile Kulibali ye.

Balikukan ka nafa ladonnenw dugu kono

A ye ben don dugu cemisenw ni nogen ce. Balikukanlaramogo Sunkalo Trawele be dugu lenpo bee mine cogo numan na, dugutigiblon kono. Forow jate be mine jorjor ka u don. Dogotoro "Huber" (Iberi) fana nana ni tubabufurako ye dugu kono. Okera 1979 san na. O fisayara dugumogow ma kosebe. Karamogo Sunkalo de b'o furako nenabo. Musow kakalanko kera sababu ye ka benba don dugu

musow ni nogen ce.

Balikukanluntigi Tumani Yalam Sidibe taalen kofe a ka baarayoro kura la (San), balikukanluntigi were nana Yarangabugu, n'o ye Mahamani Mayiga ye. O fana nana ni yelemaba ye dugu ka netaa siratege la, n'o ye sanji jatemineni ye.

Nin bataki in kumaw fora dugutigi Banafile Kulibali fe 1982 san kalo 10 na tile 24.

Banafile yeresomayelemana 1988 san kalo 1 tile 11 Namabugu dugu kono. A nonabilo kera Dase Kulibali ye, min sigira 1989 san kalo 12 n tile 24.

Bataki in sebenna Karamogo Sunkalo Trawele de fe, a kera Cemisenkuntigi (o waati ta) Joneke Kulibali nena.

Poyi : basaw ka kεlε

- N ka sira te nsiginçgon kunko la
- O fura ye sa joona ye
- Don dɔ basaw kεlεla
- Jakuma taara se soke ma
- Ko basaw bε kεlεla
- i t'ε taa u tila
- Soke ko, ale ka fεn te basa kεlε la
- Ale te taa
- Jakuma taara se dosokɔrɔ ma
- A ko basaw bε kεlεla
- i t'ε taa u tila
- Dasokɔrɔ ko, ale ka fεn te basa kεlε la
- Ale te taa
- Jakuma taara se bakɔrɔn ma
- ko basaw bε kεlεla
- i t'ε taa u tila

Bakɔrɔn ko, ale ka fεn te basa kεlεla.

- Ale te taa.
- Jakuma taara se dɔnɔkɔrɔma
- A ko basaw bε kεlεla
- i t'ε taa u tila
- Dɔnɔkɔrɔ ko, ale ka fεn te basa kεlε la
- Ale te taa
- Basaw tora kεlεla
- Cεkɔrɔba kelen bε a ka bugukɔnɔ
- Tasuma ni koɔrimugu b'a kɔrɔ
- Basaw binna koɔrimugu la
- ka don tasuma na
- Ka bugu jeni cεkɔrɔba kan
- k'a faga

- u ko, mɔgɔ te so
- bεε bε forow la
- ko dɔ ka soke minε
- u ye soke di dɔ ma
- ka karafe don a da
- O tigi ye soke boli k'a boli k'a boli
- fo k'a sεgen, f'a bε jɔn.
- O kεlen Jakuma, y'i kanto soke ma
- N'e tun sɔnna ka basaw fara
- Nin tun te e sɔrɔ
- Mɔgɔw nalen
- u ko
- Sεledetige ba n'a siyε
- u ye bakɔrɔ ni dɔnɔkɔrɔ minε
- Jakuma y'i kanto
- Bakɔrɔ ni dɔnɔkɔrɔ ma

- N'aw tun sɔnna ka basaw fara
- Nin tun t'aw sɔrɔ
- U ko kɔnɔ sijenɑ wulu
- U ye dosokɔrɔ minε k'o faa
- Dugujεlen :
- U ko ka ntura minε
- ko mɔgɔkɔrɔ su don
- U ye ntura faa
- Basaw ka kεlε kεra sababu ye ka ni fεn duuru (5) bɔ.
- O tuma na, siginɔnya na
- N mako te mɔgɔ kunko la
- O fura ye sa joona ye

Bakari Buware
animateri Alikawubugu
Sirakɔrɔla Zafu la
Otiwale la

Poyi Ntuloma

Ntuloma ! Mali musow ka kunnafoni sεben
 Ntuloma ! Mali musow jɔgon baro yɔrɔ
 Ntuloma ! Mali musow haminankow fɔ yɔrɔ
 M"balima musow a ye ntuloma kalan, k'an bɔ dibi la
 Ntuloma b'aw son hakilila musoya walew kan
 Kalanbaliya dibi jɔgon te dijε latεgela
 an ka kalan, k'o dibi fara ka bɔ jε
 Fana Makoci maara kɔnɔ, musow ka kalan ye yelen bo
 dugu caman kɔnɔ sisān
 Mesango, nca, korodugu pɔnfalena, tisala ani baw fulala
 Ala ka ntuloma me sila, musow ka kunnafonidila.

Dotege Sako
gafe feerela
Fana Makoci kalan bolofara

N'i y'a mën ko Sidibe, a ju sɔrɔla muso de nɛfɛ. Sidibekɛ Dunbiyakɛ muso fɛ. Don o don, a bɛ taa baro ke Dunbiyaw ka so. A ni Dunbiyaw be senekunya tulon ke. Don do la, Dunbiyakɛ y'a fo a muso ye k'ale bɛ taa sugu la. A k'a na si a terike bara. Jaa Sidibekɛ y'o fokan mën ! Sukolen, Sidibekɛ taara Dunbiyakɛ muso bara.

Sidibew jamu sɔrɔcogo !

A y'a ke seneenkuyake muso fɛ. A ma taa so fo ka sunɔgɔ don mögow ñe na. Dunbiyakɛ muso sunɔgɔlen, Sidibekɛ wulila k'i d'a fɛ. A ma so datugu ! Ale dalen tora muso fɛ, Dunbiyakɛ nana i jo soda la. A donna so kɔnɔ. A yɔro bɛe, Sidibekɛ lankolon wulila k'i jo. Dunbiyakɛ ma kuma. Sidibekɛ kɔnɔnafililen y'i kanto Dunbiyakɛ ma ko : Ohɔn ! Dumbiya i bɛ ne faga bi walima i bɛ ne fa nenidɛ ! Dunbiyakɛ induntunye donso ye. Donsofarinba ! A ye donsow ka "cejuru" bɔ a kun. A ye sidibekɛ siri k'a d'a muso kɔrɔ k'ɔ k'agosi kosebɛ ! Dunbiyakɛ muso ye Sidibe kamalen in walon k'a walon ko k'a yere sebɛ segen ! O yɔrɔ la, Dunbiyakɛ y'i kanto a muso ma k'an k'a to ten sa. Dunbiyakɛ ye Sidibekɛ foni k'a bɔ juru la. Sidibekɛ taara so tuma min na, a y'a to a yere muso n'a

denw ma k'olu jamu ye ko Sidibe (Siriбе). A ko bawo sirili de y'ale bɔ a fagako la. A ko ko : hali ale bɔnsɔnw kana maaga donsow ka cejuru la sanko k'a tige !

Siribew (Sidibew jamu sɔrɔla nin cogo in de la.

Sedu Dunbiya
Balikukalankaramogɔ ka bɔ
Fiyana, Dogo mara la

Ne Sedu Dunbiya ka foli be MAKOClbaarada ye, k'a masɔrɔa ye balikukalan d'an ma. balikukalan dun ye ne teri de ye, n bɛ min jini tuma bɛe. n ka foli be Abdulayi Ture ye, n'o ye "sɛfu de zafu" ye kanikɔdugu dɔla min tɔgɔ ye ko Kɔti. N foli N foli be Basiriba Dunbiya fana ye n'o y'an ka dugu sekeretɛri ye, Fiyana yan;

An bɛ Jekabaara kalanbagaw kelen-kelen bɛɛ ladɔnniya ko lakɔlidenw ka 1993 sankalo 4n tile 5 tijeninw senfɛ, Jekabaara bolokɔrɔsɛben bɛɛ jenina. Okanma, an bɛɛ ka ke Jekabaara labɔbaga ye. An bɛ k'ɔ ye bataki cili ye teliya la Jekabaara sɛbennekulu ma. N'o kera an jekunnafonisɛben na balo. N'o ma ke, aa... kunnafnisɛben ye kunnafo ni de ye. Nɔntɛ, garsan don !

Ka bɔ Jekabaara jeben jekulu yɔrɔ

JEKABAARA SEBENNEKULU
Laboli kuntigi
Salif Berthe
Sebenbaga
Tumani Yalam Sidibe
Sebenyɔrɔ ɔrodinateri la
Jamana gafe sebenyɔrɔ
Baarakeŋɔgonw
MAKOCl, "OCED", "SNV"
Jensenyɔrɔw
MAKOCl, "ODIK", "CTIWALE",
"ODIMO"
Labunyɔrɔ
Kibaru
Bɔnjɔgonko hake
11 000